

A MAGYAR KARSZT- ÉS BARLANGDOKUMENTÁCIÓ PROBLÉMÁI

Írta: BERTALAN KÁROLY

A karszt- és barlangtan nem korlátozódik csupán a barlangokra, hanem azokat a többi karsztjelenségekkel (dolinák, víznyelők, karsztforrások) való összefüggésükben vizsgálja, a barlangok tárgyalásánál pedig a karsztos eredetűek mellett a kisebb számú, de nem kevésbé jelentős, különböző „nem karsztos” barlangnak is figyelmet szentel. A karsztosodás fogalmát nem a klasszikus értelemben használom, hanem kiterjesztem azt a hidegvizes karsztosodásról a hévizes karsztosodásra is.

Dokumentáció alatt jelen esetben a karszt- és barlangtan irodalmának összegyűjtését és feldolgozását (karszt- és barlangbibliográfia), és az innen és egyéb forrásokból nyert adatoknak barlangonkénti rendezését (barlangkataszter) értem.

Mindkettőnek régi hagyományai vannak, melyek főként Intézetünk munkásságához kapcsolódnak, jelenleg azonban a helyzet egyik téren sem mondható kielégítőnek.

A hazai barlangtani irodalom (röviden *barlangbibliográfia*) első összefoglalását Intézetünk adta ki 1914-ben HORUSITZKY H. szerkesztésében (43). Ez a kiadvány a legrégebb időktől 1913-ig tartalmazza a magyar barlangtani irodalmat. Hibáinak helyesbítései, hiányainak pótlásai, valamint a következő évek irodalma a *Barlangkutatás*, majd a *Barlangvilág* c. folyóiratokban jelent meg 1930-ig (12, 13, 20–23, 25–27, 29, 30, 40). Ekkor azonban a sorozat megszakadt.

Magam a gyűjtést a szoroson vett barlangtani irodalomról a karszt- és barlangkutatás tágabb területére és rokontudományaira is kiterjesztettem. A hiányok pótlásán kívül elsősorban az 1945 óta megjelent irodalmi adatok összegyűjtésére és feltárására törekedtem és anyagom – kisebb hiányoktól eltekintve – teljesnek mondható. Sajnos nagy része kéziratos formában van, mindössze egy év anyaga jelent meg belőle sokszorosításban (6, 8, 9). A barlangbibliográfia terén a fő nehézséget a cikkek nagymértékű szórása jelenti, mivel több, mint százféle folyóiratban jelennek meg ilyen tárgyú cikkek.

Legsürgősebb teendőnek a nemzetközi szakbibliográfiai kiadványok számára való adatszolgáltatást tekintettem és ezt sikerült is megvalósítanom: az osztrák nemzetközi speleológiai bibliográfiai kiadvány közbelépésemre pótiólag közölte az addig mellőzött magyar címanyagot is az 1950–1954. évekről



(45), azóta pedig évenként közli a beküldött magyar karszt- és barlangbibliográfiát (46, 47).

A magyarországi barlangok adatainak nyilvántartása (röviden: *barlangkataszter*) terén közelről sem ilyen kedvező a helyzet. Számos régebbi (17, 19, 34, 35) és újabb (31) hazai kezdeményezés zátonyra futott vagy csak a kivonatos, népszerű összefoglalásig jutott el (4, 16, 41, 42, 48), illetve kéziratban maradt (24). A környező államok is csak az utóbbi időben kezdték el saját barlangkataszterük felállítását (1, 2, 28, 37, 38, 44). Ausztria, Csehszlovákia és Jugoszlávia úrlapjait sikerült eddig megszerezniem (36, 39, 49, 50). Magyarországról is többféle (főleg háború előtti) barlangkataszteri nyomtatvány mintapéldányával rendelkezem (10, 11, 14, 18, 32, 33), kitöltött teljes sorozatuk azonban tudtommal sehol sem található.

Még 1932-ben kezdtem el a hazai barlangokra vonatkozó adatok kataszteri lapokon való gyűjtését. 1954-ben a Földtani Társulat akkori Barlangkutató Szakosztályán előadást tartottam a munka állásáról (5). 1956-ban jelentettem meg az adatok első, kivonatos összesítését (7), a következő, több szempontra kiterjedő összesítést, melyet még 1958-ban készítettem, az 1. ábra mutatja be. A részletadatok hatalmas tömege sokszáz cédulán kéziratban van (3). Az anyag közel teljes, újabb adatok bevezetésével állandóan fejlesztem és nagyjából sikerül lépést tartanom a publikációk megjelenésével, bár a kutatások kiterjedésének és szétágazódása egyre nagyobb feladatok elé állt. Gyűjteményem valamennyi barlangunknál megadja a rávonatkozó teljes irodalmat is. Az összeállítás lezárását és publikálását azonban több körülmény hátráltatta.

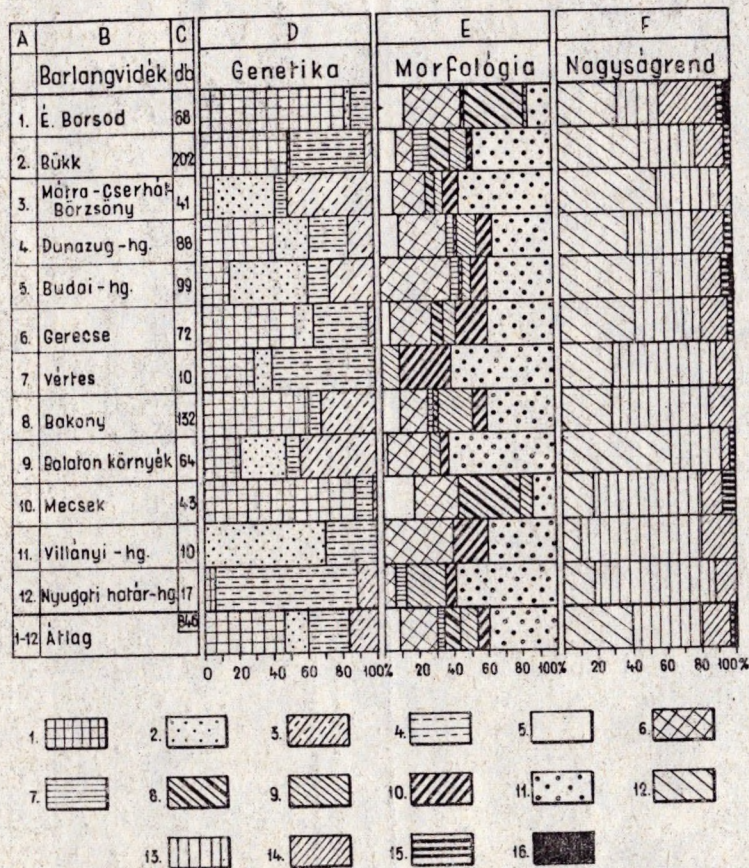
Történtek ugyan már eddig is kísérletek arra vonatkozóan, hogy a kérdéssel hivatalos intézeti témaként foglalkozzam, de ezek eddig nem vezettek eredményre. Pedig, hogy ez mennyire aktuális lenne, arra az alábbi érveket sorakoztatom fel:

a) Küszöbön áll földtani térképsorozataink nyomtatásban való megjelenítése. Ezekben pedig véleményem szerint kívánatos lenne a földtani szempontból jelentős barlangok megbízható bejelölése is, mint a többi európai állam (Ausztria, Csehszlovákia, Franciaország, Lengyelország, Olaszország és Svájc) is feltüntetési részletes földtani térképein a barlangokat.

b) Közeledik hegyvidékeink földtani monográfiáinak lezárása. Ezekben is kívánatos volna egy-egy fejezet a terület karsztosodási viszonyairól, esetleg külön a barlangokról is. Földtani képződményeink komplex kutatásához ugyanis hozzátartozik azok karsztosodási viszonyainak, valamint szpeleológiai vonatkozásainak a vizsgálata is, amely további ösföldrajzi, paleoklimatológiai, paleontológiai, sztratigráfiai, hidrogeológiai és tektonikai megállapításokhoz vezethet.

c) A nemrég életbe lépett természetvédelmi törvény, a barlangokat és közvetlen környéküket külön határozat hozatala nélkül is védettnek nyilvánítja. Előírja továbbá az Országos Természetvédelmi Hivatal részére országos törzskönyv, megyei szervei részére pedig megyénként vezetett törzskönyv felállítását (15). Ehhez a munkához pedig adatokra lesz szüksége, melyek megadására elsősorban Intézetünk hivatott.

d) A barlangkutatás népszerűségének növekedése, a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulatba tömörült kutatócsoportok eredményes feltárási mun-



1. ábra. Barlangjaink százalékos megoszlása (1958. évi állapot szerint)

Jelmagyarázat: 1. hidegvizes, 2. hévizes, 3. nem-karsztos, 4. ismeretlen eredetű, 5. Nyelőbarlang, 6. forrásbarlang, 7. átmenő barlang, 8. zomboly, 9. kőfülke és sziklaeresz, 10. hasadékbarlang, 11. egyéb és ismeretlen, 12. Kisiny és ismeretlen méretű, 13. 2-20 m-es, 14. 20-200 m-es, 15. 200-2000 m-es, 16. 2000-20 000 m-es nagyságú barlang

Abb. 1. Prozentuelle Verteilung der ungarischen Höhlen nach dem Stand in 1958

Zeichenerklärung: A = laufende Nummer, B = Name der Höhlengegend, C = Anzahl. — Verteilung nach: D = Genetik, E = Morphologie, F = Größenordnung. — 1. Kaltwasserhöhle, 2. Thermalhöhle, 3. nicht-karstische Höhle, 4. Höhle von unbekanntem Ursprung, 5. Wasserschlingerhöhle, 6. Quellenhöhle, 7. Durchgangshöhle, 8. Karstschacht, 9. Steinische und Felsenraufe, 10. Spaltenhöhle, 11. andere und unbekannte Höhlentypen, 12. Kleine Höhlen und Höhlen von unbekanntem Ausmass, — 13. 2-20 m, 14. 20-200, 15. 200-2000 m, 16. 2000-20 000 m lange Höhlen

kásságának fokozódó irama olyan tömegű adathalmazt eredményez, mely csak szervezett munkával lehet nyilvántartani és az elkallódástól megmenteni. Az ilyen módon nyert adatok kiértékeléséből egyébként számos földtani jele tömegű eredmény is várható. Az adatok gyarapodását az 1. sz. táblázaton mutatom be.

e) Végezetül, de nem utolsó sorban a hosszabb barlangfolyosók, de különösen a néha 100 m-nél nagyobb mélységre is lenyúló zombolyok, mint a mészetes feltárások is jelentősek. Földtani szelvényezésük éppen azoknak területeknek alaposabb földtani megismerését segítené elő, ahol fúrások — a ványi nyersanyag hiányában — eddig egyáltalán nem mélyültek és telepítések továbbra sem valószínű. Ezek a szelvények tehát hasznos kiegészítői vannak a befejezéshez közeledő fúraskataszter adatainak. Amint pl. a franc dokumentációs központ a mélyfúrásokkal együtt tartja nyilván a barlangok is (37).

* * *

Intézetünk a múltban is élen járt a hazai speleológiai kutatásokban, s nem egy esetben azok megindítója volt. ID. LÓCZY L., majd KADIĆ O. a hazai ősember- és jégkorkutatás terén, KORMOS T., LAMBRECHT K. és MOTTL M. a barlangi ősgerinces faunák feltárása és feldolgozása, PÁVAI VAJNA F. és KERESZTES J. a hévizes karsztosodás felismerése, HORUSITZKY H. a barlangi foszfát kutatás, HORUSITZKY F., JASKÓ S. és JAKUCS L. pedig a karszthidrológiai kutatások terén alkottak maradandót. Utóbbi az első tudományosan megalapozott magyar barlangfeltárást, a Béke-barlang felfedezését Intézetünk munkatársaként hajtott végre. Az utóbbi évek munkáiból figyelemre méltóak LANG (1) és OZÓRAY GY. genetikai kutatásai.

Kívánatos volna, hogy Intézetünk — hagyományaihoz méltóan — karszt- és barlangtani kutatások eredményeinek rögzítésében és feldolgozásában is példát mutasson és az igen szétszórta adatokat áttekinthető formába tegye hozzáférhetővé. Ez pedig lényegében adattári feladat. A barlangkataszter is a fúraskataszterrel azonos célkitűzés alapján és hasonló módon volna elkészíthető. A legfőbb különbséget — eltekintve a tárgy kör bonyolultságától — főleg abban látom, hogy a létesítendő barlangkataszter az alapdokumentációt is magunknak kellene kiépítenünk, amit legegyszerűbben absztrakt-rendszerben lehetne megvalósítani. Ennek elkészülte előtt is lehetne azonban már állítani egy ideiglenes barlangkatasztert a rendelkezésre álló irodalmi adatok alapján. Ennek első — szerényebb kiviteli — formája főleg a figyelembe vett barlangok száma terén törekednék teljességre (már a kataszter) míg a feltüntetett adatok terén csak későbbi, részletesebb kidolgozott változata igyekeznék megközelíteni a teljességet az időközben felmerült kutatási eredmények alapján. Az eddigieket egy térképsorozattal kellene kiegészítenie, amely a kataszteri lapokon szereplő barlangok fekvését tüntetné fel, a fúróponttérképekhez hasonló módon. Külön — erre a célra készített — jelkulcs segítségével feltüntethetnénk az ábrázolt barlangok genetikai, tipológiai és nagyságrendi adatait is. A térképek anyagának összegyűjtésénél nélkülözhetetlen segítséget nyújthatnak felvevő geológusaink, valamint a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat tagjai.

kásságának fokozódó irama olyan tömegű adathalmazt eredményez, mely csak szervezett munkával lehet nyilvántartani és az elkallódástól megmenteni. Az ilyen módon nyert adatok kiértékeléséből egyébként számos földtani jelenség eredmény is várható. Az adatok gyarapodását az 1. sz. táblázaton is láthatom be.

e) Végezetül, de nem utolsó sorban a hosszabb barlangfolyosók, de különösen a néha 100 m-nél nagyobb mélységre is lenyúló zsombolyok, mint a mészetes feltárások is jelentősek. Földtani szelvényezésük éppen azoknak a területeknek alaposabb földtani megismerését segítené elő, ahol fúrások – különösen a nyersanyag hiányában – eddig egyáltalán nem mélyültek és telepítések továbbra sem valószínűk. Ezek a szelvények tehát hasznos kiegészítői vannak a befejezéshez közeledő fúrás-kataszter adatainak. Amint pl. a francia dokumentációs központ a mélyfúrásokkal együtt tartja nyilván a barlangok is (37).

* * *

Intézetünk a múltban is élen járt a hazai speleológiai kutatásokban, nem egy esetben azok megindítója volt. ID. LÓCZY L., majd KADIĆ O. a hazai ősmember- és jégkorkutatás terén, KORMOS T., LAMBRECHT K. és MOTTL M. a barlangi ősgérces faunák feltárása és feldolgozása, PÁVAI VAJNA F. és KEKES J. a hévizes karsztosodás felismerése, HORUSITZKY H. a barlangi foszfor kutatás, HORUSITZKY F., JASKÓ S. és JAKUCS L. pedig a karszthidrológiai kutatások terén alkottak maradandót. Utóbbi az első tudományosan megalapozott magyar barlangfeltárást, a Béke-barlang felfedezését Intézetünk munkatársaként hajtotta végre. Az utóbbi évek munkáiból figyelemre méltóak LANG és OZORAY GY. genetikai kutatásai.

Kívánatos volna, hogy Intézetünk – hagyományaihoz méltóan – a karszt- és barlangtani kutatások eredményeinek rögzítésében és feldolgozásában is példát mutasson és az igen szétszórt adatokat áttekinthető formába tegye hozzáférhetővé. Ez pedig lényegében adattári feladat. A barlangkataszter is a fúrás-kataszterrel azonos célkitűzés alapján és hasonló módon volna elkészíthető. A legfőbb különbséget – eltekintve a tárgykör bonyolultságától – főleg abban látom, hogy a létesítendő barlangkataszter az alapidokumentációt is magunknak kellene kiépítenünk, amit legcélszerűbben dosszié-rendszerben lehetne megvalósítani. Ennek elkészülte előtt is lehetne azonban már állítani egy ideiglenes barlangkatasztert a rendelkezésre álló irodalmi adatok alapján. Ennek első – szerényebb kivitelű – formája főleg a figyelembe vett barlangok száma terén törekednék teljességre (míg a kataszter), míg a feltüntetett adatok terén csak későbbi, részletesebb kidolgozott változata igyekeznék megközelíteni a teljességet az időközben felmerült kutatási eredmények alapján. Az eddigieket egy térképsorozatnak kellene kiegészítenie, amely a kataszteri lapokon szereplő barlangok fekvését tüntetné fel, a fúróponttérképekhez hasonló módon. Külön – erre a célra készített – jelkules segítségével feltüntethetnénk az ábrázolt barlangok genetikai, tipológiai és nagyságrendi adatait is. A térképek anyagának összegyűjtésénél nélkülözhetetlen segítséget nyújthatnak felvevő geológusaink, valamint a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat tagjai.

Magyarországi barlangfeltárások 1945 - 1962 között

Sor- szám	Hegyvidék	Év																			1945-1962- ig	Összesen
		1945-ig ismert	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962			
1	É-Borsodi terület	21 14 514 416		80		1		1	3 9338	6 596 86	5 1086	4 2871	1 1000	26 643 238		11 288 330	3 260 84	5 691 112	2 360 86	68 17 213 936	89 31 727 1 352	
2	Bükkhegység	155 4 393 667				5 52	5	2 14	3 6 18	6 1148 436	8 313 110	8 321 78	5 68 17	2 10 2	3 100 32	5 30 10	10 153 95		8 1880 283	70 4 095 1 081	225 8 488 1 748	
3	Mátra - Cserhát - Börzsöny	24 286 32						3 22		2 133 60	2	2 18 2	2 4	6 55 16			4 7 3			21 239 81	45 525 113	
4	Dunazughegység	59 599 332	3 296 55			3 234 34			8 141 31	5 8	1 4	5 20	1 40	1 1	2 14 4	14	3 12 7	1 7 7	5 109 55	38 892 193	97 1 491 525	
5	Budai-hegység	79 12 598 322			3 1500 107		2 8		2 30 10	2 5 8	2 54	3 118 3	2 52 1	2 50	3 552 10	2 434 68	322 6	5 275 43	230	28 3 622 264	107 16 220 586	
6	Gerecsehegység	39 701 28		9 257		1 200		10 43 4	1 2		6 12	1	3 33	2 61 12		3	1 18 7		1	38 593 56	77 1 294 84	
7	Vérteshegység	2 21 7									7 45 1	1 11								8 56 1	10 77 8	
8	Bakonyhegység	78 1 005 111	2 6		15 60	3 8	14 44 2	1 6	1			5 43	4 78 26	9 5		5	4 31 11	1 2	19 140 13	81 421 54	159 1 426 165	
9	Balatonkőrményék	40 1 092 12		1				2	6 23	1 20 8	9 4	2 30	1 2	2 4				360		24 443 8	64 1 535 20	
10	Mecsekhegység	18 1 152 22	8 104 53	2 5 27					1 10 25		7 109 31	5 215 25	2 16				2 179 17	9 80 99	3 438 63	39 1 140 356	57 2 292 378	
11	Villányi-hegység	4 44 38										6 54 48						2		8 54 48	12 98 86	
12	Nyugati határhegység	6 170 12		4 27									7 22							11 49	17 219 12	
1 - 12. Összesen		525 36 575 1 999	13 406 108	16 369 27	18 1560 107	13 494 34	21 44 10	19 85 4	25 9550 84	22 1910 598	47 1627 142	42 3701 156	28 1266 93	50 828 268	8 666 46	24 766 408	27 982 230	23 1406 263	38 3157 500	434 28 817 3 078	959 65 392 5 077	

21 = feltárt barlangok száma (db) 14 514 = feltárt barlangok összhossza (fm-ben) 416 = feltárt barlangok összmélysége (fm-ben)

IRODALOM

1. AUDÉTAT, M.: Etablissement d'un fichier central des grottes suisses. - Premier Congrès International de Spéléologie. Paris 1953. Tom. IV. Paris, 1957. pp. 105-110.
2. BENICZKY, V. - JURKOVICOVA, M.: Dokumentácia krasu a jaskýň. - Slovensky kras, Osveta Matrin, 1958. pp. 62-79.
3. BERTALAN K.: Magyarország barlangkatasztere. - Veszprém-Budapest, 1932-1963. Kézirat.
4. BERTALAN K.: A Bakony-hegység barlangjai. - Turisták Lapja, 50. 3-4. Budapest, 1938. pp. 153-155 és 207-208.
5. BERTALAN K.: Barlangdokumentáció. - Előadás a Magy. Földt. Társ. Barlangkutató Szakosztályának 1954. dec. 1-én tartott szakülésén. Kézirat.
6. BERTALAN K.: Az 1955. év magyar karszt- és barlangkutatói irodalma. - Karszt- és Barlangkutatói Tájékoztató, Budapest, 1956. jan.-febr. pp. 9-13.
7. BERTALAN K.: Karszt- és barlang-dokumentáció. II. Kataszterezés. - Karszt- és Barlangkutatói Tájékoztató, Budapest, 1956. jan.-febr. pp. 14-16.
8. BERTALAN K.: Pótlások az 1955. év magyar karszt- és barlangkutatói irodalmához. - Karszt- és Barlangkutatói Tájékoztató, Budapest, 1957. jan.-jún. pp. 37-40.
9. BERTALAN K.: Pótlások az 1955. év magyar karszt- és barlangkutatói irodalmához. - Karszt- és Barlangkutatói Tájékoztató, Budapest, 1958. pp. 23-24.
10. [BERTALAN K. - BALÁZS D.]: Szeleográfiai terepnapló. - Kinizsi Természetbarát Egyesület Barlangkutató Szakosztálya, Budapest, 1962. pp. 1-8.
11. [BERTALAN K.]: Szeleográfiai terepjelentés. - Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat Dokumentációs Szakoszt., Budapest, 1963. pp. 1-4.
12. [BOKOR E. - KADIĆ O.]: Bibliographia speleologica hungarica. Pótlások 1897-1916-ból és az 1919, 1920. évek irodalma. - Barlangkutató, 8. 1-4. Budapest, 1920. pp. 69-72.
13. [BOKOR E.]: Bibliographia speleologica Hungarica. Pótlások 1869-1899. - Barlangkutató, 9. 1-4. Budapest, 1921. pp. 62-64.
14. Budapesti Egyetemi Turista Egyesület Barlangkutató Osztálya: Barlangkataszteri lap. - Budapest, 1920? körül. p. 1.
15. DÉNES Gy.: Az új természetvédelmi törvényről. - Karszt- és Barlangkutatói Tájékoztató, 1962. 6-7. pp. 83-86.
16. DUDICH E.: Az Aggteleki cseppkőbarlang és környéke. Függelék: Kisebb barlangjaink áttekintése. - Népszerű Természetudományi Könyvtár 12. Budapest, 1932. pp. 164-174, 179-186.
17. HORUSITZKY H.: Siegmeth Károly élete és munkálkodása. (1845. szept. 11 - 1912. ápr. 21). - Barlangkutató, 1. 1. Budapest, 1913. pp. 6-7.
18. JELINEK J.: M. T. Sz. 1. sz. (A Magyar Turista Szövetség barlangkatasztere). - Budapest (1930? körül) p. 1.
19. KADIĆ O.: A magyar barlangkutatók céljai és útjai. 1. A hazai barlangok nyilvántartása. - Barlangkutató, 1. 1. Budapest, 1913. pp. 15-16.
20. [KADIĆ O.]: A magyar barlangtani irodalom jegyzéke (1914). - Barlangkutató 3. 1. Budapest, 1915. pp. 41-47.
21. [KADIĆ O.]: A magyar barlangtani irodalom jegyzéke (1915). - Barlangkutató, 4. 1. Budapest, 1916. pp. 53-56.
22. [KADIĆ O.]: A magyar barlangtani irodalom jegyzéke (1916). - Barlangkutató 5. 1. Budapest, 1917. pp. 90-92.
23. [KADIĆ O.]: A magyar barlangtani irodalom jegyzéke (1917). - Barlangkutató, 6. 1-4. Budapest, 1918. pp. 84-86.
24. KADIĆ O.: A Kárpáti medence barlangjai. Magyarország, Csehszlovákia és Románia területén előforduló barlangok ismertetése. - Budapest, 1952. pp. 1-846. Kézirat.
25. KERÉKES J.: Bibliographia speleologica hungarica. (Pótlások 1798-1912-ből). - Barlangvilág, 7. 3-4. Budapest, 1937. pp. 49-52.

26. KERÉKES J.: Bibliographia spelaeologica. (Pótlások 1913 - 1926-ből és az 1927. év irodalma.) - *Barlangvilág*, 8. 1-2. Budapest, 1938. pp. 25-32.
27. KERÉKES J.: Bibliographia spelaeologica hungarica. III. közlemény. (Az 1927, 1928, 1929, 1930. évek irodalma.) - *Barlangvilág*, 11. 1-4. Budapest, 1941. pp. 39-48.
28. KOWALSKI, K.: Jaskinie Polski. (Les cavernes de la Pologne.) I - III. - Warszawa, 1951 - 1954. pp. 446 + 186 + 192.
29. KUBACSKA A.: Bibliographia spelaeologica hungarica. (Pótlások 1801 - 1920-ból és az 1918, 1921, 1922, 1923, 1924, 1925, 1926 évek irodalma.) - *Barlangkutatás* 14-15. 1-4. Budapest, 1927. pp. 115-126.
30. KUBACSKA A.: A magyar barlangtani irodalom jegyzéke. Bibliographia Spelaeologica Hungarica. (Pótlások 1484 - 1850-ből.) - *Barlangvilág*, 2. 1-2. Budapest, 1932. pp. 26-30.
31. KUCHTA Gy. - TÓTH J.: Barlangkataszter és speleográfiai leírás. - Miskolc, 1955. pp. 1-6. Kézirat.
32. [KERÉKES J.]: A M. Kir. Földtani Intézet Karst- és Jégkorkutató Osztályának Barlangnyilvántartó Lapja. - Budapest, 1943. pp. 1-2.
33. *Magyar Barlangkutató Társulat*: Barlangkataszteri lap. - Budapest, 1933. p. 1.
34. MOTTL M.: A Magyar Barlangkutató Társulat... (Választmányi ülés jegyzőkönyvi kivonata Boros Ádám indítványával.) - *Barlangvilág*, 2. 3-4. Budapest, 1932. p. 23.
35. MOTTL M.: A Magyar Barlangkutató Társulat... (Választmányi ülés jegyzőkönyvi kivonata Schönviszky László javaslatával.) - *Barlangvilág*, 4. 1. Budapest, 1934. pp. 14-15.
36. *Múzeum Slovenského Krasu*: Kataster krasových zjavov. Liptovskí Mikuláš, 1958. pp. 1-3.
37. ROUIRE, J.: La documentation spéléologique en France. - Premier Congrès International de Spéléologie. Paris 1953. Tom. 4. Paris, 1957. pp. 91-96.
38. SAVNIK, R.: Kataster kraških objektov in problemi naše kraške nomenklature. - Prvi Jugoslovanski Speleološki Kongres. Postojna. 21-24. 1. 1954. Ljubljana, 1955. pp. 123-125.
39. SCHAUBERGER, O. - TRIMMEL, H.: Formblatt für den Höhlenkataster. - Wien, um 1950. p. 1.
40. SCHÖNVISZKY L.: A magyar barlangtani irodalom jegyzéke. (Pótlások 1769 - 1925-ből.) - *Barlangvilág*, 4. 1. Budapest, 1934. pp. 18-24.
41. SCHÖNVISZKY L.: A Pilis-hegység barlangjai. - *Turisták Lapja*, 49. 4. Budapest, 1937. pp. 148-151.
42. SCHÖNVISZKY L.: A Bükk-hegység barlangjai. - *Turisták Lapja*, 49. 8-9. és 10. Budapest, 1937. pp. 275-279. és 332-334.
43. SIEGMETH K. - HORUSITZKY H.: A magyarországi barlangok és az ezekre vonatkozó adatok irodalmi jegyzéke. 1549-1913. - M. Kir. Földt. Int. kiadványai. Budapest, 1914. pp. 1-77.
44. TRIMMEL, H.: Ein österreichisches Höhlenverzeichnis. - Premier Congrès International de Spéléologie. Paris, 1953. Tom. 4. Paris, 1957. pp. 97-103.
45. TRIMMEL, H.: Internationale Bibliographie für Speläologie (Karst- u. Höhlenkunde) Jahr 1954. - Wissenschaftliche Beihefte zur Zeitschrift „Die Höhle“ 6. Wien, 1959. pp. 84-87.
46. TRIMMEL, H.: Internationale Bibliographie für Speläologie (Karst- u. Höhlenkunde) Jahr 1955. - Wissenschaftliche Beihefte zur Zeitschrift „Die Höhle“ 7. Wien, 1962. pp. 81-83.
47. TRIMMEL, H.: Internationale Bibliographie für Speläologie (Karst- u. Höhlenkunde) Jahr 1956. - Wissenschaftliche Beihefte zur Zeitschrift „Die Höhle“ 8. Wien, 1963. pp. 108-110.
48. VIGH Gy.: A Gerecse barlangjai. - *Turisták Lapja*, 49. 5. Budapest, 1937. pp. 194-198.
49. *Zapiski terenskih ogledov*. - 1960. pp. 1-4.
50. *Zavod za Raziskovanje Krasa Sazu*: Kataster kraških objektov. - 1954. pp. 1-3.

PROBLEME DER UNGARISCHEN KARST- UND HÖHLENDOKUMENTATION

VON
K. BERTALAN

Verfasser berichtet über die Ergebnisse des von ihm Jahrzehnte lang geführten Datensammelns. Ausser den im klassischen Sinne aufgefassten Karsthöhlen berücksichtigt er auch die hydrothermalen Höhlen und diejenigen, deren Ursprung nicht durch Karstvorgänge bedingt ist.

Unter Dokumentation versteht er hier die Zusammenstellung der ungarischen Karst- und Höhlenbibliographie, sowie die Evidenzhaltung der aus der Literatur und aus anderen Quellen erhaltenen Angaben für jede einzelne Höhle (Höhlenkataster Ungarns).

Die Bibliographie der ungarischen speläologischen Literatur einschliesslich bis 1930 wurde veröffentlicht. Die Literatur der späteren Jahre wurde vom Verfasser in einer Bibliographie in Manuskript-Form zusammengefasst. Diese Bibliographie umfasst das breitere Bereich der Karst- und Höhlenkunde und auch die verwandten Disziplinen. Aus dieser Bibliographie wurde nur die Literatur des Jahres 1955 in ihrer Gesamtheit publiziert. Die wichtigsten Angaben über die Literatur der Jahre 1950 bis 1956 wurden in Wien im Rahmen der „*Internationalen Bibliographie für Speläologie*“ veröffentlicht.

Die erste Zusammenfassung der im Höhlenkataster Ungarns registrierten Angaben wurde in 1956 ausgegeben. Im beigelegten Ausweis (Abb. 1.) wird die prozentuelle Verteilung der Höhlen nach Genetik, Morphologie und Gröszenordnung für die einzelnen Gebirgsgegenden dem Stand des Jahres 1958 entsprechend veranschaulicht. Tabelle 1 führt die Angaben über die Anzahl, die Gesamtlänge und die Gesamttiefe der in der Periode zwischen 1945-1962 bekannt gewordenen Höhlen an. Auf Grund der beschleunigten Zunahme der Angaben weist Verfasser auf die Wichtigkeit einer zentralisierten Evidenzführung hin.

ПРОБЛЕМЫ ДОКУМЕНТАЦИИ ВЕНГЕРСКИХ КАРСТОВ И ПЕЩЕР

К. БЕРТАЛАН

Автор подводит итоги сбора данных, проводимого им десятки лет. Кроме карстовых пещер в классическом смысле он учитывает также гидро-термальные и некарстовые пещеры.

Под документацией в данном случае подразумеваются сбор венгерской карстовой и спелеологической литературы (библиография работ, посвященных венгерским карстовым явлениям и пещерам), а также учет получаемых из этой библиографии и из других источников данных в отдельности для каждой пещеры (кадастр пещер Венгрии).

Библиография венгерской спелеологической литературы была опубликована до 1930 г. включительно. Литература последующих лет была

собрана автором в рукописной форме, распространяя сбор и на более широкую область карстоведения и спелеологии и родственных им дисциплин. В полном объеме была размножена лишь литература 1955 г.; важнейшие библиографические данные литературы 1950–1956 гг. были опубликованы в рамках Internationale Bibliographie für Speläologie, изданной в Вене.

Первая сводка данных, обобщенных в кадастре венгерских пещер, была опубликована автором в 1956 г. В приложенном обобщении (рис. 1) приводится процентное распределение пещер, группированных по горным областям, с точки зрения генетики, морфологии и размеров. В таблице 1 даются сведения по количеству, общей длине и общей глубине известных пещер для периода от 1945 г. до 1962 г. На основании быстрого темпа накопления данных автор указывает на важное значение централизованного их учета.